

Gemeente Moerdijk
Pastoor van Kessellaan 15
4761 BJ Zevenbergen

Postbus 4
4760 AA Zevenbergen
Telefoon 14 0168
www.moerdijk.nl

Ministerie van VVRO, DGRO – Directie Ruimtelijk Beleid
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Verzenddatum
10-12-2025

Ons kenmerk
1868739

Uw kenmerk
--

Behandeld door
D. de Kuijper, team REO

Onderwerp zienswijze ontwerpnota Ruimte

Geachte meneer, mevrouw,

In oktober heeft u het ontwerp van de Nota Ruimte ter visie gelegd. In deze Nota beschrijft u het integrale beeld voor Nederland in de komende jaren en de keuzes die daarvoor gemaakt moeten worden. U stelt ons in de gelegenheid om, uiterlijk 15 december 2025, een zienswijze in te dienen. Met deze brief maken wij van deze mogelijkheid gebruik.

Integrale visie

De ontwerpnota beschrijft de grote hoeveelheid opgaven voor ons land in de komende jaren. Al deze opgaven vragen ruimte in een land waar de beschikbare ruimte schaars is. Juist vanwege dat gebrek aan ruimte, hadden wij in de ontwerpnota Ruimte duidelijke en integraal afgewogen keuzes verwacht. Keuzes, waarbij ook een koppeling wordt gemaakt met leefbaarheid, de sociale dimensie en gezondheid.

Uiteindelijk benoemt u een lijst van 13 nationale belangen. Dit grote aantal nationale belangen roept de vraag op of zij goed met elkaar verenigbaar zijn. Dat blijkt ook: de Nota Ruimte maakt naar onze mening niet de keuzes die nodig zijn tussen beschikbare ruimte en nationale belangen.

De ontwerpnota beschrijft de opgaven veelal als solitaire ontwikkelingen en maakt geen integrale afweging welke opgaven waar en onder welke voorwaarden kunnen landen. De uitwerking en de daadwerkelijke keuzes schuift u door naar nog op te stellen Nationale programma's, waarbij ieder Ministerie de komende tijd minimaal één programma zal opstellen. Wij zien hier een fors risico op eenzijdig opgestelde programma's, die zonder integrale afweging een ruimtebeslag zullen claimen. U beschrijft een rol voor het ministerie van VRO om de inhoudelijke en ruimtelijke afwegingen te coördineren. Wij vragen ons af in hoeverre die coördinatie goed plaats kan vinden in het grote aantal nationale programma's dat tot stand moet komen.

Wij vrezen dat vanwege het doorschuiven naar sectorale programma's en uitwerkingen, de integraliteit van de afwegingen onder druk zal staan. Immers het verantwoordelijk Ministerie zal vooral beoordelen in hoeverre een locatie geschikt is voor de eigen opgave. Wij merken nu reeds, dat bij de diverse Ministeries niet in beeld is, wat de andere (nationale) opgaven zijn die naar geschikte locaties zoeken en die waarvoor soms zelfs tegelijk naar dezelfde locatie wordt gekeken. Wij vrezen dat hierdoor een echte afweging over wat waar kan landen niet zal plaatsvinden én dat regio's geconfronteerd zullen worden met te grote en mogelijk zelfs tegenstrijdige opgaven.

Wij verzoeken u daarom de Nota ruimte te versterken, waarbij u een helder afwegingskader biedt om de later op te stellen sectorale programma's te sturen. Een dergelijk afwegingskader helpt lokale overheden daarnaast ook om nationale ambities te ondersteunen, door te ontwikkelen en daadwerkelijk duurzaam te realiseren. De drie leidende principes die u in de Nota beschrijft, zijn hiervoor onvoldoende en bieden door de globale beschrijving teveel ruimte voor eigen interpretatie. Een echt toekomstbestendige Nota Ruimte, waarbij u de regie oppakt zoals u beschrijft, is naar onze mening niet mogelijk, zonder een continue, integrale regie op samenhang.

En tot slot: bepalend voor de totstandkoming van al deze nationale opgaven, is de vraag hoe het dilemma rondom de beschikbare stikstofruimte wordt opgelost. Dit is randvoorwaardelijk om de ambities waar te kunnen maken. Maar juist dit thema wordt niet aangemerkt als nationaal belang, met een duidelijke regie vanuit het Rijk.

Ontwerptafel Powerport

Samen met u en andere betrokken overheden zijn wij binnen de Ontwerptafel Powerport in gesprek over de ontwikkelingen binnen het energie- en industriecluster Moerdijk. In de tekst van de Nota Ruimte worden deze ontwikkelingen in één alinea beschreven. Op de visiekaart komen de opgaven en onafwendbare groei van het haven- en industriecluster helemaal niet terug. Wij missen daarmee de urgentie van de problematiek in de Ontwerptafel Powerport en het signaal op de visiekaart dat ook in dit gebied grote complexe opgave samen komen. Wij verzoeken u deze toe te voegen en daarin de richtinggevende locatiekeuze uit het bestuurlijk overleg op 1 december 2025 over te nemen.

U beschrijft dat er voor de energie-intensieve clusters kansen zijn voor een nieuw systeem van groene energie en herbruikbare grondstoffen. Daarnaast zijn dit gebieden waar nieuwe energiedragers aan land komen, waar energie wordt opgeslagen en verbruikt. Deze beschrijvingen voor het gebied van de Ontwerptafel Powerport kunnen wij onderschrijven. U benoemt echter ook dat dit de gebieden zijn, waar de eerstvolgende kerncentrales zullen komen. Die beschrijving herkennen wij voor het gebied van de Ontwerptafel Powerport niet. Wij zien voor het industriecluster Moerdijk géén rol voor kernenergie, ook niet voor het toepassen van SMR's. Dergelijke ontwikkelingen zijn evenmin door Rijk of provincie ingebracht als ontwikkelingen waarvoor de Powerport-regio in beeld is. We verzoek u de tekst hier op aan te passen.

De ontwerpnota lijkt in hoofdstuk 8 te beschrijven dat Moerdijk onderdeel is van het Novex-gebied Rotterdam-Moerdijk. Dit is niet correct. Elders in de tekst wordt juist expliciet aangegeven dat er een duidelijke scheiding is tussen de 4 clusters die Novex-gebied zijn en Moerdijk (dat geen Novex-gebied is). De positie van Moerdijk is daarmee niet duidelijk beschreven. Wij verzoeken u in de gehele nota ruimte het energie-intensieve cluster Rotterdam-Moerdijk op te splitsen in Rotterdam en (Powerport) Moerdijk. Hierdoor ontstaat meer helderheid in de opgaven en mogelijkheden voor specialisatie en strategie in dit energie-intensieve industriecluster.

De ontwerpnota Ruimte geeft aan dat er bij een complexe stapeling van opgaven de mogelijkheid bestaat, nieuwe NOVEX-gebieden aan te wijzen. De Ontwerptafel Powerport laat duidelijk zien, welke complexe stapeling van opgaven er in dit gebied liggen. Dit zal worden bevestigd wanneer u de beoogde opgaven en onafwendbare groei voor Powerport regio Moerdijk als afzonderlijk energie-intensieve industriecluster van nationaal belang inzichtelijk maakt. We vragen u de Powerport regio Moerdijk als NOVEX-gebied aan te wijzen.

In de Noordwest-Europese context voor economie en energie heeft het zeehaven- en industriegebied Moerdijk een belangrijke positie. Moerdijk heeft een strategische ligging in het internationale chemiecluster (ARRA) en er liggen kansen voor een profiel gekoppeld aan circulair, recycling en kritieke grondstoffen ten behoeve van de strategische autonomie van Nederland en Europa. Samen met het rijk wordt gewerkt aan een nationaal strategisch profiel. Meer duidelijkheid over de strategische invulling op basis van nationale profielen per cluster helpt om de juiste bedrijven in de juiste industrieclusters te laten landen, inzicht in welke ruimte en welke doorontwikkeling van internationale corridors hiervoor noodzakelijk is.

In de ontwerp nota is inzichtelijk dat de op een na grootste goederenstroom voorzien is via Moerdijk, Brabantse steden naar Chemelot en het Ruhrgebied. Echter onduidelijk is welke (inter)nationale corridors en overslagpunten hiervoor gebruikt worden en of deze in concurrentie met de toename van personenvervoer en woningen in de Brabantse steden voldoende beschermd en doorontwikkeld worden. Wij verzoeken u dit inzichtelijk te maken en daarbij inzicht te geven in potentiële satellietlocaties voor zeehavenclusters, de bescherming van de modaliteit en het gebruik van deze satellietlocaties en een strategie voor de blijvende bereikbaarheid van deze locaties via water, weg, spoor en buisleidingen

Tot slot: op 1 december vindt een Bestuurlijk Overleg plaats in het kader van de Ontwerptafel Powerport. Wij verwachten dat in dit overleg een richtinggevend locatiebesluit, inclusief randvoorwaarden, wordt vastgesteld. Wij verzoeken u dit besluit van het Bestuurlijk Overleg te verwerken in de definitieve Nota Ruimte.

Regierol Rijk bij energie-intensieve industrieclusters

In de ontwerpnota geeft u aan, dat u een sterke regierol in zal nemen bij de vijf energie-intensieve clusters in Nederland. U kiest ervoor een scherpere langetermijnstrategie voor deze clusters op te stellen en te borgen dat cruciale (nationale) functies tot hun recht komen. Helaas is deze langetermijnstrategie nog geen onderdeel van de voorliggende Nota Ruimte.

U beschrijft als ambitie om de rijksregie op de ruimtelijke ordening in en om de clusters te versterken, waarbij u de fysieke- en milieucontouren van de industrieclusters van rijkswege vast wil leggen. Tot slot geeft u aan handelingsperspectieven te verkennen, voor een betere benutting van (fysieke en milieu) ruimte, strategische specialisaties en uitbreidingen.

De manier waarop u de regierol beschrijft, lijkt te impliceren dat deze vooral is ingegeven voor de borging van de belangen van de industrie en het behouden van voldoende (ontwikkel)ruimte. Wij missen in deze afweging de borging van de belangen van de bewoners en bedrijven die reeds in dit gebied wonen en werken. Wij verzoeken u nader te duiden op welke wijze deze belangenafweging tot stand zal komen.

U geeft aan dat u in het kader van deze regierol de fysieke en milieucontouren van de industrieclusters van rijkswege vast zult leggen, waarbij per industriecluster maatwerk nodig is, om te komen tot passende contouren voor bijvoorbeeld geluidsbelasting en plaatsgebonden risico. Dat juist deze twee thema's worden benoemd als onderdeel waar u de regie wil nemen, verbaast ons. De afweging over het plaatsgebonden risico en de keuzes omtrent omgevingsveiligheid worden in de Omgevingswet juist op lokaal niveau neergelegd. De gemeenteraad moet onderbouwen of het groepsrisico nog aanvaardbaar geacht wordt. Deze onderbouwing kan door onze gemeenteraad niet worden gemaakt als uw Rijk de contouren voor veiligheid bepaald.

Hetzelfde geldt voor geluidsbelasting. De Omgevingswet legt de bevoegdheid voor het vaststellen van geluidproductieplafonds rondom industrieterreinen bij de gemeente of, bij aanwijzing van regionaal belang, bij de provincie. Deze bevoegdheid ligt niet bij het Rijk. Daar waar in de overgangsperiode tot 2032 nog de bestaande geluidzone van toepassing is, blijft de Wet geluidhinder van toepassing. Ook daarin is verankerd dat hogere waarden besluiten voor woningen waar de geluidbelasting wordt verhoogd, alleen door de gemeente als bevoegd gezag (of tenzij aangewezen als regionaal belang, door de provincie) genomen kunnen worden. Naar onze mening geeft de wetgeving op deze gebieden, niet de ruimte voor de beschreven Rijksregie. Wij verzoeken u daarom om een nadere duiding over de manier waarop u deze regierol vorm wilt geven, hoe de lokale overheden als bevoegd gezag worden betrokken en hoe daarbij de lokale belangen en de belangen van inwoners en bestaande functies worden afgewogen.

U beschrijft een aantal manieren om effecten van de industrieclusters op de omgeving te beperken, zoals zoneren, bufferen of het nemen van mitigerende maatregelen. Bieden deze geen oplossing, dan benoemt u dat ook het accepteren dat in sommige gebieden de belasting toeneemt en niet weg te nemen is, een optie kan zijn. Deze optie sluit voor ons grondgebied niet aan op de randvoorwaarden die door ons, maar ook door onze inwoners zijn gesteld in het kader van de Ontwerptafel Powerport. Het accepteren van een hogere milieubelasting is voor ons niet acceptabel. Wij verzoeken u hiermee rekening te houden.

Eén van de grootste belemmeringen voor ruimtelijke ontwikkelingen in Nederland is de toename van stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden. In de directe omgeving van het industriecluster Moerdijk ligt het Natura 2000 gebied de Biesbosch. Wij missen in de Nota Ruimte een beschrijving van de samenhang tussen die beide belangen.

Er ontbreekt een mogelijke oplossing voor de stikstofproblematiek, terwijl juist voor dit onderwerp strategische en integrale keuzes op Rijksniveau essentieel zijn.

Verduurzamen, beschermen en versterken van energie-intensieve industrieclusters

Voor de energie-intensieve industrieclusters, waaronder Haven- en Industrierrein Moerdijk, beschrijft u de ambities voor het verduurzamen, beschermen en versterken van energie-intensieve industrieclusters. U beschrijft hierbij onder andere, dat in en waar mogelijk rond deze vijf industrieclusters, haven- en industriële functies en grootschalige energiefuncties voorrang krijgen boven andere functies. Dat deze functies op het industriecluster prioriteit krijgen, onderschrijven wij. Wij zijn echter van mening dat die ruimte beperkt moet blijven tot de fysieke grens van het industriecluster. De ruimte rondom het industrierrein kan niet, of slechts onder strikte randvoorwaarden, worden ingezet voor functies die eigenlijk op het industriecluster thuishoren. Dit geldt ook voor grootschalige energiefuncties die vrijwel zonder uitzondering ook een industrieel karakter hebben door hun omvang, milieueffecten en technische uitstraling.

U beschrijft daarnaast dat u er voor kiest om geen nieuwe woningbouw in of aan de randen van de vijf industrieclusters te plannen die de (milieu)ruimte voor de economische of energie-activiteiten kan inperken. Wij begrijpen op zich uw doel met deze uitspraak. Echter de vijf industrieclusters zijn geen op zichzelf staande functies, zij liggen ook nu al in een landschap, waarbij woonkernen soms op korte afstand zijn gelegen. In onze gemeente liggen bijvoorbeeld de kernen Klundert, Zevenbergen en Moerdijk op korte afstand van het industriecluster. In onze Omgevingsvisie hebben wij voor de verschillende kernen de ambities, ook voor het uitbreiden van woningen, weergegeven. Wij hebben diverse ontwikkelingen in voorbereiding. Zo wordt voor Klundert gewerkt aan de woonwijk Westschans. Een ontwerp-wijziging van het omgevingsplan is hiervoor inmiddels ter visie gelegd. Voor Zevenbergen werken wij aan een uitbreiding in zowel oost- als noordzijde om hiermee een aandeel te kunnen leveren aan de Rijksambitie op het gebied van woningbouw. Voor Zevenbergen-Oost zijn voor een aantal deelgebieden ontwerp-wijzigingsbesluiten in voorbereiding. Voor Zevenbergen-Noord werken wij momenteel met diverse betrokken partijen in versnellingsateliers om te komen tot een wijziging van het Omgevingsplan Moerdijk, waarmee de ontwikkeling van woningbouw mogelijk gemaakt wordt.

Wij hebben behoefte aan een expliciete duiding van wat u verstaat onder de 'randen van de industrieclusters'. Wij verzoeken u dit in beschrijvende zin, of met duidelijk kaartmateriaal aan de ontwerpnota ruimte toe te voegen.

In aanvulling op uw uitspraak over reeds vastgestelde woningbouwplannen, zou naar onze mening toekomstige woningbouw in omliggende kernen doorgang moeten kunnen vinden. Ook de uitbreidingen van omliggende kernen die reeds in vastgestelde Omgevingsvisies zijn opgenomen, zouden naar onze mening gerespecteerd moeten worden, vanwege de investeringen die lokale overheden op deze locaties reeds hebben gedaan.

In het kader van economische ontwikkeling geeft u aan dat er meer ruimte nodig is voor bedrijvigheid, waarbij u een viertal typen werkmilieus introduceert. Voor het verspreide zesde cluster geeft u aan, dat deze locaties alleen gebruikt mogen worden voor activiteiten die milieuruimte nodig hebben of haven- of kadegebonden zijn. U geeft aan dat hier géén gevoelige functies in de nabijheid passen. Deze insteek lijkt ons niet in alle gevallen de juiste. Solitaire zware industrie verplaatsen naar toekomstbestendige plekken waar de juiste faciliteiten aanwezig zijn, lijkt ons een beter perspectief te bieden voor bedrijven, maar ook voor de omwonenden. Om te kunnen bepalen waar de beschikbare ruimte voor bedrijven in Nederland is, is de eerste voorwaarde om de juiste locaties goed in beeld te hebben. De themakaarten lijken echter niet compleet te zijn.

Kaartmateriaal

Het kaartmateriaal in het ontwerp van de Nota Ruimte is ingetekend op een zodanig hoog abstractieniveau, dat begrenzingen of ligging van iconen erg lastig te lezen zijn. De visiekaart is helaas niet gedigitaliseerd, zodat niet in te zoomen is naar een locatie. Daarmee kan discussie ontstaan over de contouren die u voor diverse opgaven in beeld hebt. Wij verzoeken u daarom de visiekaart bij de Nota ruimte te digitaliseren, zodat niet alleen voor ons, maar ook voor inwoners duidelijk is waar voor welke opgave ruimte is of gemaakt moet worden.

In de visiekaart vallen op dat aantal zaken in onze gemeente niet of niet op de juiste plek zijn ingetekend, bijvoorbeeld:

- Alleen het Haven- en industrieterrein (HIM) staat aangeduid als bedrijventerreinen. Géén van de andere bedrijventerreinen in onze gemeente zijn aangeduid, bijvoorbeeld het Logistiek Park Moerdijk (LPM) of bedrijventerrein Dintmond. Op sommige themakaarten lijkt het LPM dan weer wel opgenomen, terwijl op de themakaart 'energie en economie' het HIM veel ruimer is begrensd dan het daadwerkelijk is.
- De reeds bestaande en in het Programma Energie Hoofdstructuur (PEH) gereserveerde buisleidingencorridors lijken op de visiekaart te ontbreken.
- De gemeente Moerdijk is niet aangeduid als bestaande of potentiële aanlanding van Wind op Zee, terwijl er in het kader van programma VAWOZ wel een aanlandlocatie onderzocht wordt.
- De nieuwe hoogspanningsverbinding 380kV ZWO lijkt niet (volledig) op de kaart te staan.
- Het bestaande glastuinbouwcluster in de gemeente Moerdijk is niet aangeduid.

Wij verzoeken u de verschillende kaarten nog eens goed te controleren aan de hand van bestaand kaartmateriaal.

Erfgoed

In de ontwerp-Nota spreekt u uit dat de inzet is om erfgoed in een vroeger stadium te betrekken bij ontwikkelingen en opgaves. Wij ondersteunen deze ambitie. Wij missen echter in de beschrijving de cultuurlandschappen in het zuiden van Nederland, die cultuurhistorisch waardevol en daarmee het beschermen waard zijn. Wij doelen dan bijvoorbeeld op de Zuiderwaterlinie, die niet als onderdeel van de Hollandse Waterlinies wordt meegenomen.

Wij roepen u op om ook de belangrijke cultuurlandschappen, die geen onderdeel zijn van het Unesco-werelderfgoed, in de ontwerpnota aan te duiden.

Delta Rhine Corridor (DRC)

U beschrijft dat vervoer in buisleidingen gestimuleerd zal worden om bovengronds transport te beperken. Voor een mogelijke toekomstige uitbreiding van buisleidingen geeft u aan dat in de PEH-strook naast de DRC ruimte over blijft voor andere buisleidingen. Dit is niet in lijn met de actuele inzichten binnen het project DRC-West. Daarin wordt geconcludeerd dat er alleen in Moerdijk al meerdere locaties zijn waar in de PEH-strook na realisatie van DRC, géén fysieke ruimte meer aanwezig is om nog additionele leidingen in te passen. Indien u ruimte voor toekomstige buisleidingen wenst te reserveren, is een beter ontwerp, planning en beheer van de PEH-strook noodzakelijk. Wij verzoeken u dit met hoge urgentie op te pakken, om te voorkomen dat onze gemeente (en ons land) straks doorsneden wordt met een veelheid aan buisleidingen die buiten de PEH-strook liggen.

Mocht het in de toekomst toch komen tot nieuwe (particuliere) initiatieven voor buisleidingen voor ammoniak of andere gevaarlijke stoffen, dan verzoeken wij ook de lokale overheden vroegtijdig in de afwegingen mee te nemen. Wij hebben behoefte aan meer inzicht in de gevaren van de stoffen die via deze ondergrondse buisleidingen vervoerd worden, zodat wij een veilige leefomgeving kunnen borgen en vragen over dit onderwerp van onze inwoners kunnen beantwoorden.

Conclusie

Concluderend zijn wij van mening dat de ontwerp Nota Ruimte een goede beschrijving geeft van de opgaven die in ons land spelen. Echter wij missen duidelijke integrale afwegingen over waar welke opgave kan landen. Het doorschuiven van deze afwegingen naar nog op te stellen sectorale programma's geeft een te groot risico dat integraliteit uit het oog wordt verloren.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Moerdijk,

S. Elseman
Gemeentesecretaris

A.J. Moerkerke
Burgemeester